

Regeringens proposition

1979/80: 155

om lag om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark;

beslutad den 20 mars 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en lag, som innebär förbud under viss tid mot spridning från luften över skogsmark av kemiska medel som är avsedda för bekämpning av lövsly.

Förbudet avses gälla under tiden fram till dess pågående utredningsarbete rörande användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket hunnit resultera i beslut av statsmakterna. Lagen, som avses träda i kraft en vecka efter den dag då den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling, föreslås därför gälla till utgången av juni månad 1981 eller den senare tidpunkt som regeringen föreskriver.

Förslag till

Lag om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Spridning från luften över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden intill utgången av juni månad 1981 eller den senare tidpunkt som regeringen föreskriver, även om det inte finns något hinder mot detta enligt annan lagstiftning.

2 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-03-20

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om lag om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

1 Inledning

För att utforma riktlinjer för den framtida naturresurs- och miljöpolitiken tillkallades i januari 1978 en särskild kommitté (Jo 1978: 01) Naturresurs- och miljökommittén. Den har bl. a. till uppgift att göra en utvärdering av det hittillsvarande miljövårdsarbetet. Kommittén har också att pröva möjligheterna att upprätta ett samlat program för framtida insatser när det gäller skyddet av den yttre miljön.

I augusti 1979 tillkallades vidare en kommitté (Jo 1979: 09) med uppdrag att utreda frågan om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m. Enligt direktiven skall de frågor som rör skogsbrukets användning av bekämpningsmedel redovisas med förtur. Förslag i detta avseende bör enligt direktiven redovisas under år 1980.

Riksdagen uttalade under våren 1979 att frågan om samråd mellan kommun och skogsföretag före spridning av kemiska bekämpningsmedel borde utredas skyndsamt (JoU 1978/79: 30, rskr 1978/79: 387). Regeringen uppdrog med anledning därav åt statens naturvårdsverk att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en utvidgning av hälsovårdsnämndernas uppgifter i samband med prövning av frågor om spridning av kemiska bekämpningsmedel. Naturvårdsverkets förslag i frågan som redovisades i december 1979 har efter remissbehandling överlämnats till kommittén om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m.

2 Gällande lagstiftning

Användningen av kemiska bekämpningsmedel regleras med stöd av lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor. I den till lagen hörande kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor finns särskilda bestämmelser rörande bl. a. bekämpningsmedel. Sådana medel får sålunda varken säljas eller användas utan att vara registrerade hos produktkontrollnämnden. Registrering får inte ske om ett medel kan befaras medföra sådan olägenhet från hälso- eller miljöskyddssynpunkt att det inte lämpligen bör användas i bekämpningssyfte eller om medlet på grund av bristande effektivitet inte är lämpat för sitt ändamål. Vid registrering skall bl. a. ges föreskrifter om märkning av förpackning till medlet. Märkningen skall ge besked om bekämpningsmedlets användningsområde, om verk samma beståndsdelar i medlet och övriga beståndsdelar däri av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt samt om vad som i övrigt kan behövas till skydd mot skada. Vid registreringen kan också föreskrivas annat särskilt villkor för att förebygga skada. Sådana villkor kan ändras när det finns skäl till det. Om nya uppgifter kommer fram om ett bekämpningsmedel kan registreringen återkallas.

Kungörelsen innehåller vidare föreskrifter för spridningen av bekämpningsmedel. Dessa innebär att sådan spridning inte får ske över ett område där allmänheten får fritt färdas innan bl. a. information om spridningen och utmärkning av området ägt rum.

De bestämmelser om användning av bekämpningsmedel som finns i lagen och kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor har också kompletterats med föreskrifter av produktkontrollnämnden.

3 Föredragandens överväganden

Användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket har varit en av de mest uppmärksammade och debatterade miljöfrågorna under hela 1970-talet. Debatten har framför allt inriktats på spridningen från luften av lövbekämpningsmedel. Från år 1972 till år 1975 var spridning av bekämpningsmedel från luften över andra områden än åkermark förbjuden enligt särskild lagstiftning. Samtidigt som den särskilda lagen upphävdes infördes i kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor kompletterande bestämmelser avsedda att minska riskerna för skadeverkningar vid spridning av bekämpningsmedel. Kontrollen har därefter successivt skärpts ytterligare genom bl. a. olika tillämpningsföreskrifter från produktkontrollnämnden. År 1977 förbjöd vidare regeringen fortsatt användning av bekämpningsmedel innehållande ämnet 2.4.5-T.

Användningen av lövbekämpningsmedel i skogsbruket har sedan det särskilda förbudet mot flygbesprutning upphävdes år 1975 varit av relativt

måttlig omfattning. Under åren 1976–1979 beräknas i genomsnitt ca 30 000 hektar skogsmark per år ha besprutats. Detta innebär att årligen endast ca 0,1 % av den totala skogsmarksarealen har varit föremål för kemisk lövbekämpning. Besprutningen har skett praktiskt taget uteslutande från luften.

Frågan om ytterligare begränsningar av användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket har tagits upp i flera olika sammanhang under de senaste åren. Därvid har användningen inom skogsbruket särskilt uppmärksamats. Riksdagen har också under år 1979 uttalat att frågan om samråd mellan kommun och skogsföretag före spridning av kemiska bekämpningsmedel borde utredas skyndsamt.

Sedan hösten 1979 utreds frågan om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket av en särskild kommitté. Kommittén skall med förtur redovisa de frågor som rör skogsbrukets användning av bekämpningsmedel. Förslag i detta avseende bör enligt direktiven redovisas under år 1980. Till kommittén har överlämnats den utredning rörande samråd mellan kommun och skogsföretag före spridning av kemiska bekämpningsmedel som naturvårdsverket gjort med anledning av riksdagens beslut under föregående år.

Enligt min uppfattning måste målsättningen vara att begränsa användningen av kemiska medel i skogsbruket så långt det är möjligt. För den användning som av olika skäl kan visa sig nödvändig måste stränga skyddsföreskrifter gälla. Statsmakterna har efter hand vidtagit åtgärder i detta syfte. Beslut av mera långsiktig karaktär om vilka begränsningar som bör gälla i fråga om användningen av kemiska medel i skogsbruket bör grundas på en sammanställning av aktuellt material som belyser såväl hälso- och miljöriskerna som konsekvenserna i olika avseenden av en minskad användning eller ett förbud mot användning av vissa medel. Jag har tidigare utgått från att vissa förslag från kommittén om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m. skulle kunna föreligga i sådan tid att de kunde ligga till grund för beslut om vilka omedelbara åtgärder som bör vidtas inför 1980 års besprutningssäsong i skogen. Enligt vad jag nu erfarit hinner kommittén emellertid inte redovisa sina ställningstaganden i sådan tid att detta syfte kan tillgodoses. För planeringen inom skogsbruket är det angeläget att beslut om vilka regler som skall gälla för användningen av lövbekämpningsmedel för innevarande år kan fattas snarast. Jag har mot denna bakgrund ansett det nödvändigt att en provisorisk reglering nu införs i avvaktan på kommande, mera långsiktiga beslut om vilka bestämmelser som skall gälla för användningen av lövbekämpningsmedel i skogsbruket. Sådana beslut bör kunna fattas när resultatet av pågående utredningsarbete har redovisats.

Den provisoriska reglering jag här avser bör enligt min bedömning kunna begränsas till att gälla under ett år. Regeringen bör dock ha möjlighet att om så senare skulle visa sig nödvändigt besluta om en kortare förlängning av denna tid. Bl. a. med hänsyn till den begränsade tid det här är fråga om

bör den provisoriska regleringen ges formen av ett förbud mot spridning från luften av lövbekämpningsmedel över skogsmark.

Användningen av bekämpningsmedel inom jordbruket berörs inte av förslaget.

Jag föreslår således en särskild lag, genom vilken spridning från luften av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, förbjuds över skogsmark intill utgången av juni månad 1981 eller den senare tidpunkt som regeringen föreskriver. Begreppet bekämpningsmedel används i lagen i samma betydelse som i kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor. De medel som produktkontrollnämnden har godkänt för bekämpning av lövsly är ett antal preparat baserade på fenoxisyror, glyfosat och picloram. Fem av fenoxisyrapreparaten och Roundup (glyfosat) är också tillåtna att spridas med flyg. Förbudet innebär att dessa sist nämnda preparat inte får användas för bekämpning på skogsmark under den angivna tiden. Förbudet omfattar inte bekämpning av växtskadegörare vid insektsvärningar o. d.

Med begreppet skogsmark avses skogsmark i skogsvårdslagens (1979: 429) mening.

Lagen bör också innehålla påföljdsbestämmelser för det fallet någon bryter mot lagen.

Lagen bör träda i kraft en vecka efter den dag då den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Jag har tidigare framhållit att det är angeläget för planeringen inom skogsbruket att beslut om vilka regler som skall gälla för skogsbesprutningen sommaren 1980 fattas snarast. En fördröjning av lagstiftningsfrågans behandling skulle alltså medföra avsevärt men för vissa skogsägare. Med hänsyn till detta och då den nu föreslagna lagen är okomplicerad till sin utformning och dessutom är avsedd att gälla endast under en begränsad tid är det enligt min mening inte motiverat att inhämta lagrådets yttrande över lagförslaget.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga ett inom jordbruksdepartementet upprättat förslag till

lag om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

